

**Tapa Gümnaasiumi, Tamsalu Gümnaasiumi,
Jäneda Kooli ja Lehtse Kooli hoolekogude
tagasiside Tapa valla munitsipaalkoolide
ümbekorraldamise eelnõule**

Tapa Vallavalitsus edastas Tapa Gümnaasiumi, Tamsalu Gümnaasiumi, Jäneda Kooli ja Lehtse Kooli hoolekogudele (edaspidi Hoolekogud) tutvumiseks Tapa Vallavolikogu (edaspidi Volikogu) otsuse eelnõu Tapa valla munitsipaalkoolide ümbekorraldamise kohta (edaspidi Eelnõu) ning määras arvamuse andmise tähtajaks 07.03.2024. Hoolekogud tänavad võimaluse eest Eelnõule tagasisidet anda kuid juhime tähelepanu, et 9 tööpäeva pikkune tagasiside andmise tähtaeg ning otsuse kujundamisele eelnev protsess, mille raames ei ole puudutatud osapooli ega ka rahuldaval määral eksperte kaasatud ei ole kooskõlas kaasamise hea tava ega hea halduse tavaga. Mõistame väljakutseid valla haridusvõrgus ning oleme valmis edaspidises diskussioonis võrdse partnerina reformi plaane läbi rääkima. Käesolevaga edastame Hoolekogude ühise arvamuse Eelnõu osas:

1. Eelnõu ei ole põhjendatud. Üldlevinud õigusteooria ja -praktika kohaselt peab haldusakt olema motiveeritud. Nii Eelnõus, seletuskirjas kui ka kohtumistel on rõhutatud, et reformi eesmärk on kulude vähendamine ja kvaliteedi tõstmine. Samas ei ole esitatud sisulisi põhjendusi valitud lahenduste osas, sh ei sisalda Eelnõu ega seletuskiri sisulist infot selle kohta kuidas Eelnõu rakendamine aitab praktikas kaasa eesmärkide saavutamisele. Puudub konkreetne tegevuskava ning analüüsi reaalsest kulude kokkuhoiust ja ümbekorraldustega paratamatult kaasnevatest lisanduvatest kuludest (nt koondamised, investeeringud nagu kiirkorras Pargi tänava maja osaline renoveerimine, uus mööbel ja õppevahendid, õpilaste ja õpetajate transport, väikekoolide õppekoha maksumuse tõus, uute juhtide värbamiskulud jne).
2. Eelnõu vastuvõtmisega kaasnevaid mõjusid ei ole hinnatud. Eelnõu seletuskiri ei sisalda informatsiooni koostatud mõjuhinnangute kohta ning Vallavalitsuse esindajad informeerisid 19.02.2023 kohtumistel kogukondi, et vajalikul määral mõjuhinnanguid ei ole läbi viidud. Lisaks ekspertide kaasamise ja teaduspõhise lähenemise kasutamisele on üheks täiendavaks võimaluseks mõjude kaardistamisel ja hindamisel korraldada laiapõhjaline küsitlus kogukondades.
3. Eelnõus kirjeldatud meetmed ei ole proportsionaalsed eesmärkide saavutamiseks. Proportsionaalsuse hindamiseks tuleb hinnata abinõu sobivust, vajalikkust ja mõõdukust. Eelnõu seletuskirja põhjal ei ole võimalik jõuda järeldusele, et kaalutavad abinõud aitaksid kaasa eesmärkide saavutamisele¹, mistõttu ei saa järeldada, et tegemist on sobivate abinõudega. Abinõu on mõõdukas siis, kui sellega taotletav eesmärk kaalub üles põhiõiguse riive². Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt põhiõigusse sekkumise ulatust ja intensiivsust ning teiselt poolt piirangu eesmärgi tähtsust. Mida intensiivsem on põhiõiguse riive, seda kaalukamad peavad olema seda õigustavad põhjused³.

¹ RKPJKo 06.03.2002, 3-4-1-1-02, p 15 j

² RKPJKo 26.03.2009, 3-4-1-16-08, p 29

³ RKPJKo 17.07.2009, 3-4-1-6-09, p 21

4. Eelnõu seletuskirjast ei selgu, kes olid kaasatud reformi aluseks oleva analüüsi koostamisel. Eelnõud ettevalmistava töögrupi töö ei ole protokollitud, mistõttu ei ole võimalik hinnata milliseid argumente ja kes on esitanud. Eelnõu koostamisel ei ole kaasatud rahuldaval määral eksperte, puudutatud koole, hoolekogusid, kogukondi.
5. Reformi niivõrd lühikese ajaga elluviimine on vastuolu õiguskindluse põhimõttega. Õpilastel ja peredel on õigus haridusvõrgu stabiilsusele ja selle muudatustest mõistlikult ette teadmisele. Reformi elluviimiseks puudub sisuline praktiline plaan ning meie hinnangul on reformi niivõrd lühikese aja jooksul elluviimine võimatu. Reformi elluviimiseks ettenähtud lühikesest ajast langeb pool õpetajate puhkusele. Samas langeb just õpetajatele põhiraskus reformi sisulises ettevalmistuses. Reformi elluviimine vajab pikemat planeerimist ja ettevalmistamist, sh kogukonna kaasamine, õppesuundade- ja kavade ettevalmistamine, õpilastele uuenduste tutvustamine, vajalikud renoveerimistööd jne. Eelnõu ega seotud dokumendid ei sisalda selget infot planeeritavate õppesuundade osas. Õpilastes on tekkinud suur ebakindlus tuleviku osas ning ootus, et õppesuunad räägitakse läbi ka kogukondades. Õpetajate reaalne koormus sõltub õpilaste arvust ja klasside täituvusest, mis puuduliku planeerimis- ja teavitamisprotsessi tõttu selguvad suure tõenäosusega alles augusti lõpus.
6. Eelnõu seletuskirjast ei selgu missuguseid tugevusi, nõrkusi, ohte ja võimalusi antud haridusreformi ettevalmistamisel kaardistati ja analüüsiti. Meie hinnangul ei ole piisavalt arvesse võetud maapõhikoolide tugevusi (nt Jäneda kooli kvalifitseeritud õpetajaskond, tugipersonali olemasolu, head tulemused, Lehtse kooli kasvav õpilaste arv jne) ega üht olulist väliskeskkonnast tulenevat võimalust – elektriraudtee laienemine Jäneda, Lehtse ja Tapani.
7. Eelnõu, ei ole kooskõlas kehtiva Tapa Vallavolikogu määrusega (RT IV, 06.07.2023, 39), millega kinnitati Tapa valla haridus ja noorsootöö arengukava 2025 (edaspidi Arengukava) ja Hariduse ja noorsootöö tegevuskava 2025 (edaspidi Tegevuskava). Arengukavas on põhi- ja gümnaasiumihariduse eesmärkidest esimesena nimetatud võimalus põhihariduse omandamiseks paikkondades. Eelnõuga planeeritavad muudatused on nimetatud eesmärgiga selges vastuolus. Paikkonnad on Arengukavas loetletud mitmel pool (nt Tabel 2, Tabel 3, Tabel 10). Eelnõu rakendumisel kaoks võimalus põhihariduse omandamiseks paikkondades Lehtses ja Jänedal. Arengukava koostamiseks ja muutmiseks on Volikogu 06.12.2019 kehtestanud määruse nr 66 „Arengukava ja eelarvestrateegia koostamise ja muutmise kord“, mida kõnes oleva muudatuse elluviimiseks järgitud ei ole.
8. Volikogus on esimese lugemise läbinud Tapa vallavolikogu 22.06.2020 määruse 81 „Tapa valla haridus ja noorsootöö arengukava kinnitamine" lisa 9 Hariduse ja noorsootöö arengukava tegevuskava muutmine" eelnõu. Nimetatud eelnõu menetlemisel ei ole järgitud Volikogu 06.12.2019 määrus nr 66 „Arengukava ja eelarvestrateegia koostamise ja muutmise kord“ § 4 lõigetes 6-8 sätestatud nõudeid. Tegevuskava näol on tegemist Arengukava lahutamatu osaga, juriidilises mõttes Lisaga. Õigusakti Lisa ei ole võimalik vastu võtta või muuta järgimata põhidokumendi vastuvõtmisele ja muutmisele kehtestatud nõudeid. Selle paremaks mõistmiseks võiks tuua paralleeli näiteks mõne ministri määruse ja selle lisade muutmise. Lisasid ei ole võimalik muuta ilma põhidokumendi muutmise menetlust järgimata

Tuginedes eeltoodule teeme ettepaneku Eelnõu menetlemine peatada ning eesmärkide saavutamiseks jätkata tööd hetkel kehtiva Tegevuskavaga.

Tegevuskava edasise muutmise protsessi palume õiglaselt ja õigeaegselt kaasata eksperdid ja kõik puudutatud osapooled.

Allakirjutanud:

Tapa Gümnaasiumi Hoolekogu esimees Joel Alla,

Tamsalu Gümnaasiumi Hoolekogu esimees Kertu Langinen,

Järeda Kooli Hoolekogu esimees Sirli Nellis,

Lehtse Kooli Hoolekogu esimees Kätlin Varblas